

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA

EUROPOS BENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-GUSTIZZJA TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
CURTEA DE JUSTIȚIE A COMUNITĂȚILOR EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV
SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI
EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

Presse og Information

PRESSEMEDDELELSE NR. 98/07

18. december 2007

Domstolens dom i sag C-341/05

Laval un Partneri Ltd / Svenska Byggnadsarbetareförbundet m.fl.

DOMSTOLEN TAGER STILLING TIL, OM KOLLEKTIVE KAMPSKRIDT, SOM EN FAGFORENING IVÆRKSÆTTER FOR AT FORSØGE AT TVINGE EN UDENLANDSK TJENESTEYDER TIL AT INDLEDE LØNFORHANDLINGER OG TIL AT TILTRÆDE EN KOLLEKTIV OVERENSKOMST, ER FORENELIGE MED FÆLLESSKABSRETEN

Sådanne kollektive kampskridt i form af en blokade af byggepladser udgør en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser, der i den foreliggende sag ikke er begrundet med henvisning til det almene hensyn om beskyttelse af arbejdstagerne

Direktiv 96/71 om udstationering af arbejdstagere¹ foreskriver, at de arbejds- og ansættelsesvilkår, der gives udstationerede arbejdstagere i værtsmedlemsstaten, skal være fastsat ved lov eller administrative bestemmelser, og/eller, på byggeområdet, ved kollektive aftaler eller voldgiftskendelser, der finder generel anvendelse.

Den svenske lov om udstationering af arbejdstagere indeholder bestemmelser om de arbejds- og ansættelsesvilkår, der er omfattet af de områder, der er opregnet i direktiv 96/71, bortset fra mindsteløn. Loven indeholder ingen bestemmelser om løn, som det i Sverige traditionelt er overladt til arbejdsmarkedets parter at fastsætte ved kollektive forhandlinger. Svensk lovgivning giver arbejdstagerorganisationerne ret til at iværksætte kollektive kampskridt, med det formål at tvinge enhver arbejdsgiver såvel til at indlede lønforhandlinger som til at tiltræde en kollektiv overenskomst.

I maj 2004 udstationerede Laval un Partneri Ltd, der er et lettisk selskab, et antal lettiske arbejdstagere med henblik på udførelse af byggearbejder i Sverige. Arbejderne blev forestået af et datterselskab, L&P Baltic Bygg AB, og omfattede renovering og udvidelse af en skole i byen Vaxholm.

I juni 2004 indledte Laval og Baltic Bygg på den ene side og den svenske faglige organisation for bygge- og anlægsarbejdere, Svenska Byggnadsarbetareförbundet, på den anden side, forhandlinger om fastsættelsen af lønnen for de udstationerede arbejdstagere og Lavals

¹ Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 96/71/EF af 16.12.1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser (EFT 1997 L 18, s. 1).

tiltrædelse til den kollektive overenskomst på byggeområdet. Der blev imidlertid ikke indgået nogen aftale. Laval underskrev i september og oktober kollektive overenskomster med den lettiske fagforening på byggeområdet, som 65% af de udstationerede arbejdstagere var medlemmer af.

Den 2. november 2004 iværksatte Byggnadsarbetareförbundet et kollektivt kampskridt i form af en blokade mod alle Lavals byggepladser i Sverige. Det svenske elektrikerforbund iværksatte en sympatiaktion, der indebar, at alle elinstallatører var forhindrede i at levere tjenesteydelser til Laval. Ingen af disse fagforeninger havde medlemmer ansat hos Laval. Efter at afbrydelsen af arbejdet havde stået på et stykke tid, blev Baltic Bygg taget under konkursbehandling, og de lettiske arbejdstagere rejste tilbage til Letland.

Arbetsdomstolen, for hvilken Laval har anlagt sag vedrørende bl.a. lovligheden af de kollektive kampskridt og om erstatning for det lidte tab, har forelagt De Europæiske Fællesskabers Domstol spørgsmålet om, hvorvidt fællesskabsretten er til hinder for sådanne kollektive kampskridt.

Domstolen fastslår for det første, at direktiv 96/71 ikke gør det muligt for værtsmedlemsstaten at betinge gennemførelsen af levering af tjenesteydelser på sit område af overholdelsen af arbejds- og ansættelsesvilkår, der går videre end de ufravigelige regler om minimumsbeskyttelse. For så vidt angår de områder, der er nævnt i direktivet, fastlægger det nemlig udtrykkeligt den grad af beskyttelse, som værtsmedlemsstaten kan kræve iagttaget af virksomheder, der er etableret i en anden medlemsstat, i forhold til deres arbejdstagere, der er udstationeret på denne værtsmedlemsstats område.

Videre fastslår Domstolen, at **retten til at iværksætte kollektive kampskridt skal anerkendes som en grundlæggende rettighed**, der er en integrerende del af de generelle fællesskabsretlige principper, som Domstolen skal sikre overholdelsen af, men det gælder dog ikke desto mindre, at udøvelsen af denne ret kan undergives visse begrænsninger. Den omstændighed, at retten til at iværksætte kollektive kampskridt har **karakter af en grundlæggende rettighed, indebærer imidlertid ikke, at sådanne kampskridt** mod en virksomhed, der er etableret i en anden medlemsstat, som udstationerer sine arbejdstagere i forbindelse med grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, **falder uden for fællesskabsrettens anvendelsesområde.**

I den konkrete sag fastslår Domstolen, at **retten for fagforeningerne i en medlemsstat til at iværksætte kollektive kampskridt**, hvorved virksomheder, der har hjemsted i andre medlemsstater, kan blive tvunget til tidsbegrænsede forhandlinger for at få kendskab til den mindsteløn, som de skal betale, og at tiltræde en kollektiv overenskomst, hvis bestemmelser går videre end den minimumsbeskyttelse, der er garanteret i direktiv 96/71, **kan gøre det mindre tiltrækkende og endog vanskeligere for disse virksomheder at udføre byggearbejder på svensk område og udgør af denne grund en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser.**

En restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser kan kun være berettiget, hvis den forfølger et legitimt mål, som er foreneligt med traktaten eller er begrundet i tvingende almene hensyn, og det kræves i en sådan situation, at den skal være egnet til at sikre gennemførelsen af det pågældende mål, og at den ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå det tilsigtede formål.

I denne henseende fastslår Domstolen, at **retten til at iværksætte kollektive kampskridt, der har til formål at beskytte arbejdstagere** i værtsmedlemsstaten mod en eventuel social dumping, **kan udgøre et tvingende alment hensyn.** I denne henseende er en blokade, der er iværksat af en fagforening i værtsmedlemsstaten, der har til formål at garantere arbejdstagere,

der er udstationerede som led i grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, arbejds- og ansættelsesvilkår på et bestemt niveau, **i princippet omfattet af formålet om beskyttelse af arbejdstagere.**

Henset til de specifikke forpligtelser, der er knyttet til tiltrædelsen af den kollektive overenskomst på byggeområdet, som fagforeningerne forsøger at tvinge virksomheder, der har hjemsted i andre medlemsstater, til at tiltræde ved hjælp af kollektive kampskridt, kan **den hindring, som disse kampskridt medfører, imidlertid ikke begrundes med henvisning til et sådant formål.** For så vidt angår arbejdstagere, der er udstationerede som led i grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, er **deres arbejdsgiver nemlig i kraft af den koordinering, der er sket ved direktiv 96/71, forpligtet til at iagttage en kerne af ufravigelige regler for minimumsbeskyttelse** i værtsmedlemsstaten.

Hvad angår den lønforhandling, som fagforeningerne søger gennemført ved hjælp af kollektive kampskridt over for virksomheder, der har hjemsted i en anden medlemsstat og som midlertidigt udstationerer arbejdstagere på deres område, skal det understreges, at **fællesskabsretten ikke forbyder medlemsstaterne at pålægge sådanne virksomheder at overholde deres bestemmelser om mindsteløn ved hjælp af passende foranstaltninger.**

Kollektive kampskridt kan imidlertid ikke begrundes med henvisning til det tvingende almene hensyn til beskyttelse af arbejdstagerne, når den lønforhandling, som de kollektive kampskridt har til formål at gennemføre i forhold til en virksomhed, der har hjemsted i en anden medlemsstat, **indgår i en national kontekst, der er kendetegnet ved, at der ikke findes bestemmelser** af nogen som helst art, der er tilstrækkeligt præcise og tilgængelige til, at det ikke i praksis gøres umuligt eller urimeligt vanskeligt for en sådan virksomhed at få klarhed over, hvilke forpligtelser den skal overholde med hensyn til mindstelønnen.

Endelig fastslår Domstolen, at en national lovgivning, som ikke tager hensyn til kollektive overenskomster, som virksomheder, der udstationerer arbejdstagere i Sverige, allerede er bundet af i den medlemsstat, hvor de har hjemsted, uanset overenskomsternes indhold, forskelsbehandler disse virksomheder, for så vidt som den underkaster dem samme behandling som indenlandske virksomheder, der ikke har tiltrådt en kollektiv overenskomst.

Det følger af traktaten, at sådanne bestemmelser, der medfører forskelsbehandling, kun kan begrundes i hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller den offentlige sundhed.

Anvendelsen af denne lovgivning på udenlandske virksomheder, som er bundet af kollektive overenskomster, som den svenske lov ikke direkte finder anvendelse på, har til formål dels at gøre det muligt for fagforeningerne at handle, således at alle arbejdsgivere på det svenske arbejdsmarked betaler løn og indrømmer andre ansættelsesvilkår, svarende til sædvanlig praksis i Sverige, dels at skabe betingelserne for en loyal konkurrence på lige vilkår mellem svenske arbejdsgivere og virksomheder fra andre medlemsstater.

Ingen af disse hensyn vedrører imidlertid hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller den offentlige sundhed, hvorfor en sådan forskelsbehandling ikke kan begrundes.

Dette er et ikke-officielt dokument til mediernes brug og forpligter ikke Domstolen.

Dokumentet foreligger på følgende sprog: alle

Dommen er tilgængelig på Domstolens websted

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=DA&Submit=rechercher&numaff=C-341/05>

normalt fra ca. kl. 12.00 CET på afsigelsesdagen.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Gitte Stadler

på tlf: (352) 4303 3127 eller fax: (352) 4303 3656

Billeder fra domsafsigelsen kan fås via »Europe by Satellite« hos Europa-Kommissionen, GD for

Presse og Kommunikation, L-2920 Luxembourg: tlf. (00352) 4301 35177 - fax (00352) 4301

35249, eller B-1049 Bruxelles, tlf. (0032) 2 2964106 - fax (0032) 2 2965956